

Byla C-417/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. liepos 6 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Østre Landsret – Nordhavn (Danija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. birželio 30 d.

Ieškovai:

Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge

XM

ZQ

FZ

DL

WS

JI

PB

VT

YB

TJ

RK

Atsakovai:

MV

EH

LI

AQ

LO

Social-, Bolig- og Ældreministeriet

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinę bylą sudaro penki atskiri ieškiniai: pirma–ketvirta bylos iškeltos pagal būstų bendrovės SAB penkiems nuomininkams pareikštus ieškinius dėl pripažinimo, kad šie nuomininkai turi pripažinti, jog bendrovė nuomos sutartis su jais nutraukė teisėtai (*Schackenborgvænge* Slagelseje), o penktą bylą iškėlė 11 nuomininkų, prašydami peržiūrėti *Social-, Bolig- og Ældreministeriet* (Socialinių reikalų, būsto ir vyresnio amžiaus asmenų reikalų ministerija, Danija) patvirtinto *Mjølnerparken* teritorijos Kopenhagoje plėtros plano teisėtumą.

Pagrindinė visų bylų tema yra ta, ar Danijos plėtros planų taisyklės, kuriomis mažinami šeimų socialiniai būstai vadinamosiose „pertvarkos teritorijose“ (anksčiau – „stipraus geto teritorijos“), reiškia diskriminaciją dėl etninės kilmės, prieštaraujančią Danijos įstatymui dėl vienodo požiūrio dėl etninės kilmės ir Direktyvai 2000/43, kuri buvo įgyvendinta šiuo įstatymu.

Panašūs klausimai taip pat nagrinėjami keliose kitose bylose Danijos teismuose, įskaitant septynias bylas, nagrinėjamas *Højesteret* (Aukščiausiasis Teismas, Danija), ir dvi bylas, nagrinėjamas *Retten i Aarhus* (Orhuso apylinkės teismas, Danija). Aukščiausiasis Teismas nusprendė sustabdyti savo nagrinėjamas bylas, kol Europos Sąjungos Teisingumo Teismas išnagrinės prejudicinius klausimus šiose bylose.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnio antrą pastraipą, siejamą su šio straipsnio pirma pastraipa, pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 2000/43/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės, 2 straipsnio 2 dalies a ir b punktų išaiškinimo.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Direktyvos 2000/43 2 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose vartojamą terminą „etninė priklausomybė“ tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė nagrinėjamoje byloje – kai pagal Danijos įstatymą dėl socialinio būsto turi

būti mažinama šeimų socialinių būstų dalis „pertvarkos teritorijose“ ir kai priskyrimo pertvarkos teritorijai sąlyga yra ta, kad daugiau kaip 50 % gyventojų gyvenamajame rajone turi būti „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“, – reikia aiškinti taip, kad šis terminas apima asmenų grupę, apibrėžtą kaip „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas arba iš dalies teigiamas, ar 2 straipsnio 2 dalies a ir b punktus reikia aiškinti taip, kad šioje byloje aprašyta tvarka reiškia tiesioginę arba netiesioginę diskriminaciją?

Nurodytos Sąjungos ir tarptautinės teisės nuostatos

2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 2000/43/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės, 1 straipsnis ir 2 straipsnio 1 ir 2 dalys.

2015 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *CHEZ Razpredelenie Bulgaria* (C-83/14, EU:C:2015:480, 46–60 punktai), 2017 m. balandžio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Jyske Finans* (C-668/15, EU:C:2017:278, 17–20 punktai) ir 2021 m. birželio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Land Oberösterreich* (C-94/20, EU:C:2021:477).

JT Tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo (toliau – ICERD).

JT Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas (toliau – ICESCR).

CERD (Rasinės diskriminacijos panaikinimo komiteto) sprendimas *Murat Er prieš Daniją* (CERD/C/71/D/40/2007).

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Almenboligloven (Įstatymas dėl socialinio būsto) (2021 m. rugsėjo 27 d. Konsoliduotasis įstatymas Nr. 1877 dėl socialinio būsto ir kt.).

Dabartinės nuostatos yra pateiktos Įstatyme dėl socialinio būsto; jame nustatyta, kad socialinių būstų departamentas (-ai), kuriam (-iems) priklauso gyvenamasis rajonas, turi kartu su savivaldybės taryba parengti socialinių būstų teritorijų, priskiriamų „pertvarkos teritorijoms“, plėtros planą. *Indenrigs- og boligministeren* (vidaus reikalų ir būsto ministras, Danija) turi patvirtinti plėtros planą.

Socialinių būstų organizacija ir savivaldybės taryba plėtros plane turi nustatyti, kaip iki 2030 m. sausio 1 d. šeimų socialinių būstų dalis gyvenamajame rajone bus sumažinta iki ne daugiau kaip 40 % visų būstų. Taigi tai gali reikšti, kad įgyvendinant plėtros planą nuomos sutartys su socialinių būstų teritorijoje gyvenančiais nuomininkais turės būti nutrauktos.

Pagrindinė nuostata, susijusi su pagrindine byla, yra pateikta Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnyje, kuris buvo įtrauktas 2010 m. gruodžio 22 d. Įstatymu Nr. 1610. Dabartiniai 61a straipsnio terminai buvo įtraukti 2021 m. lapkričio 27 d. Įstatymu Nr. 2157. Terminas „paralelinė visuomenė“ pakeitė terminą „getas“, o terminas „pertvarkos teritorija“ pakeitė terminą „stipraus geto teritorija“. Iš dalies buvo pakeista tik terminija.

Pagal Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnio 4 dalį socialinių būstų teritorija priskiriama „pertvarkos teritorijai“ (anksčiau – „stipraus geto teritorija“), jeigu ji pastaruosius penkerius metus atitiko „paralelinės visuomenės“ (anksčiau – „getas“) sąlygas.

Pagal Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnio 1 ir 2 dalis „paralelinė visuomenė“ – tai gyvenamasis rajonas, kuris atitinka bent du iš keturių kriterijų, susijusių su gyventojų sąsaja su darbo rinka, nusikalstamumo lygiu, išsilavinimu bei vidutinėmis pajamomis, ir kuriame daugiau kaip 50 % gyventojų yra „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“.

Dabartinė plėtros planų ir kt. sistema buvo įvesta 2018 m. lapkričio 27 d. Įstatymu Nr. 1322. Būtent šiame kontekste reikalavimas, kad imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių dalis turi viršyti 50 %, buvo įvestas kaip būtina „geto teritorijos“ sąlyga. Prieš pateikdama įstatymo projektą, po kurio buvo padarytas dalinis pakeitimas, tuometinė vyriausybė 2018 m. parengė planą „*Et Danmark uden parallelsamfund – Ingen ghettoer 2023*“ (Danija be paralelinių visuomenių – Jokių getų 2023 m.), kuriame buvo pabrėžiamas siekis sukurti darnią Daniją be paralelinių visuomenių tarp ne Vakarų šalių kilmės žmonių, kurie neturi jokio ryšio su vietos bendruomene. Atsižvelgiant į šį planą, įstatymo projekte nustatytas siekis kovoti su paralelinėmis visuomenėmis kaip pagrindas atnaujinti ir įtvirtinti geto kriterijus. Pagal šį įstatymo projektą getas – tai gyvenamasis rajonas, kuriame imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių sudaro daugiau kaip 50 % gyventojų ir kuris atitinka bent du iš keturių geto kriterijų. Apibrėžtyje daugiausia dėmesio skiriama tam, kad pagrindinė problema getų teritorijose yra nepakankama imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių integracija.

Terminai „imigrantai“, „palikuonys“, „Vakarų“ ir „ne Vakarų“ nėra apibrėžti nei Įstatyme dėl socialinio būsto, nei jo parengiamuosiuose dokumentuose. Vietoj to pateikiama nuoroda į *Danmarks Statistik* (Danijos statistikos departamentas), kuris statistikos tikslais parengė šių terminų apibrėžtis. Dėl pastarųjų dviejų sąvokų nurodoma taip:

Vakarų šalys

Vakarų šalims priskiriama ES, Andora, Australija, Kanada, Islandija, Lichtenšteinas, Monakas, Naujoji Zelandija, Norvegija, San Marinas, Šveicarija, Jungtinė Karalystė, Jungtinės Amerikos Valstijos ir Vatikano Miesto Valstybė.

Ne Vakarų šalys

Ne Vakarų šalims priskiriamos Europos šalys – Albanija, Baltarusija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas, Makedonija, Moldova, Juodkalnija, Rusija, Serbija, Sovietų Sąjunga, Turkija, Ukraina ir Jugoslavija. Visos Afrikos, Pietų ir Centrinės Amerikos bei Azijos šalys. Visos Okeanijos šalys (išskyrus Australiją ir Naująją Zelandiją) ir asmenys be pilietybės.

Lov om etnisk ligebehandling (Įstatymas dėl vienodo požiūrio dėl etninės kilmės) (2012 m. gegužės 15 d. Konsoliduotasis įstatymas Nr. 438 dėl vienodo požiūrio dėl etninės kilmės su vėlesniais daliniais pakeitimais).

Direktyvos 2000/43 2 straipsnio 2 dalies a ir b punktai buvo įgyvendinti Danijos įstatymo dėl vienodo požiūrio dėl etninės kilmės 3 straipsniu; jame numatyta:

„3 straipsnis

1. Niekas negali tiesiogiai ar netiesiogiai kitam asmeniui taikyti skirtingo požiūrio dėl jo ar trečiojo asmens rasės ar etninės kilmės.
2. Tiesioginė diskriminacija yra tada, kai vienam asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui dėl rasės ar etninės kilmės.
3. Netiesioginė diskriminacija yra tada, kai dėl akivaizdžiai neutralių sąlygų, kriterijų ar praktikos tam tikros rasės ar etninės kilmės asmenims gali būti taikomas mažiau palankus požiūris nei kitiems asmenims, nebent tas sąlygas, kriterijus ar praktiką objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama atitinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

<...>“

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pagrindinė pagrindinėje byloje nagrinėjamų bylų tema yra ta, ar tai, kad pagal Įstatymo dėl socialinio būsto 168a straipsnio 1 dalį turi būti mažinamas šeimų socialinių būstų skaičius „pertvarkos teritorijose“ (anksčiau – „stipraus geto teritorijos“), yra diskriminacija dėl etninės kilmės, prieštaraujanti Įstatymui dėl vienodo požiūrio dėl etninės kilmės ir direktyvai, kuri buvo įgyvendinta šiuo įstatymu. Pertvarkos teritorija – tai gyvenamasis rajonas, kuriame per pastaruosius penkerius metus daugiau kaip 50 % gyventojų sudarė „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“ ir kuris taip pat atitinka bent du iš keturių kriterijų, susijusių su gyventojų sąsaja su darbo rinka, nusikalstamumo lygiu, išsilavinimu ir vidutinėmis pajamomis.
- 2 **Schackenborgvænge** gyvenamasis rajonas (pirma–ketvirta bylos) yra socialiniai būstai *Ringparken* gyvenamajame rajone Slagelseje. *Ringparken* nuo 2018 m. gruodžio 1 d. buvo priskirtas „stipraus geto teritorijai“, nes šis gyvenamasis rajonas atitiko visus keturis kriterijus, susijusius su gyventojų sąsaja su darbo

rinka, nusikalstamumo lygiu, išsilavinimu bei vidutinėmis pajamomis, taip pat dėl to, kad 55,6 % gyventojų priklausė „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kategorijai.

- 3 Dėl šios priežasties susijusios būstų asociacijos (FOB ir SABI), bendradarbiaudamos su Slagelsės savivaldybe, pagal Įstatymo dėl socialinio būsto 168a straipsnio 1 dalį parengė *Ringparken* plėtros planą. Pagal šį plėtros planą šeimų socialinių būstų dalis turi būti sumažinta iki 40 %, o tai, kalbant apie *Schackenborgvænge*, reiškia, kad tam tikri būstai bus priskirti jaunimui skirtiems būstams, šeimų socialiniai būstai bus nugriauti, parduoti privatiems asmenims ir pastatytas naujas privatus pastatas. Plėtros planą 2020 m. sausio 14 d. patvirtino *Trafik, Bygge- og Boligstyrelsen* (Transporto, statybos ir būstų institucija, Danija).
- 4 2020 m. vasario 17 d. SAB nutraukė 17 nuomos sutarčių *Schackenborgvænge*, įskaitant penkių atsakovų nuomininkų nuomos sutartis. Sutartys buvo nutrauktos pagal patvirtintus nuomos kriterijus, o nuomininkai, kurių nuomos sutartys buvo nutrauktos, pagal pateiktą informaciją nebuvo atrinkti pagal tai, ar jie yra „imigrantai ar jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“. Nuomininkams buvo pasiūlytas nuolatinis būstas kitoje vietoje.
- 5 Kalbant apie nuomininkus, trumpai pažymėtina, kad MV (pirma byla) gimė Turkijoje ir yra Danijos pilietis. Nėra jokios informacijos apie EH (antra byla) gimimo šalį, tėvus ar pilietybę. LI (trečia byla) gimė Bosnijoje ir yra Bosnijos pilietis. Kalbant apie AQ ir LO (ketvirta byla), pažymėtina, kad pirmasis gimė Sirijoje, o antrasis – Libane. Jie abu įgijo Danijos pilietybę.
- 6 Visi nuomininkai prieštaravo nuomos sutarčių nutraukimui, todėl SAB pareiškė ieškinį, tvirtindama, kad jie turi pripažinti, jog nuomos sutartys yra nutrauktos teisėtai. Penki atsakovai teigė, kad ieškinys turi būti atmestas, o taip pat kad SAB turi pripažinti, jog Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnis yra negaliojantis.
- 7 Nuo 2021 m. gruodžio 1 d. *Ringparken* nebėra pertvarkos teritorija, nes gyvenamasis rajonas nebeatitinka kriterijų, susijusių su gyventojų, neturinčių sąsajos su darbo rinka, ir gyventojų, nuteistų už tam tikrų rūšių nusikaltimus, dalimis bei gyventojų vidutinėmis pajamomis. Vis dėlto SAB vis tiek turi įgyvendinti patvirtintą šios teritorijos plėtros planą.
- 8 *Mjølnerparken* (penkta byla) yra socialiniai būstai Kopenhagoje, priklausantys būstų organizacijai *Bo-Vita*. Nuo 2018 m. gruodžio 1 d. *Mjølnerparken* buvo priskirtas „stipraus geto teritorijai“ (dabar – „pertvarkos teritorija“), nes nuo tada gyvenamasis rajonas atitinka tris iš keturių Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnio 1 dalyje nustatytų kriterijų, taip pat dėl to, kad apie 80 % gyventojų toje teritorijoje priklauso „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kategorijai. *Mjølnerparken* tebėra priskirtas „pertvarkos teritorijai“.
- 9 Šiuo pagrindu 2019 m. gegužės 8 d. *Bo-Vita* parengė plėtros planą, kurį, be kita ko, 2019 m. rugsėjo 10 d. patvirtino *Indenrigs- og Boligministeriet* (Vidaus reikalų ir būsto ministerija, Danija) (dabar – *Social-, Bolig- og Ældreministeriet*

(Socialinių reikalų, būsto ir vyresnio amžiaus asmenų reikalų ministerija)). Planas apėmė tam tikrų daugiabučių namų pardavimą. Dėl šios priežasties *Bo-Vita* turi nutraukti nuomos sutartis su šiuose daugiabučiuose gyvenančiais nuomininkais. Nuomininkams buvo pasiūlytas būstas kitoje vietoje.

- 10 Ieškovai šioje byloje (penkta byla) yra arba buvo atitinkamų daugiabučių nuomininkai. Kalbant apie šiuos nuomininkus, pažymėtina, kad XM gimė Pakistane ir įgijo Danijos pilietybę. ZQ gimė Libane ir turi Danijos pilietybę. FZ gimė Pakistane ir turi Danijos pilietybę. DL gimė Sirijoje ir turi Danijos pilietybę. WS gimė Sirijoje ir turi Danijos pilietybę. JL gimė Sirijoje ir buvo palestinietis be pilietybės, kol įgijo Danijos pilietybę. PB gimė Sirijoje ir buvo palestinietis be pilietybės, kol įgijo Danijos pilietybę. VT gimė Libijoje ir turi Danijos pilietybę. YB gimė Danijoje ir turi Danijos pilietybę. TJ gimė Danijoje ir turi Danijos pilietybę. RK gimė Danijoje ir turi Danijos pilietybę. Jos abu tėvai gimė Libane ir turi Danijos pilietybę.
- 11 2020 m. gegužės 27 d. ieškovai pareiškė ieškinį Socialinių reikalų, būsto ir vyresnio amžiaus asmenų reikalų ministerijai, tvirtindami, kad ministerijos 2019 m. rugsėjo 10 d. atliktas *Mjølnerparken* plėtros plano patvirtinimas yra negaliojantis, be kita ko, dėl to, kad šis planas grindžiamas Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnio 4 dalimi. Ministerija prašė ieškinį atmesti.
- 12 Tiek *Schackenborgvænge* bylos, tiek *Mjølnerpark* byla buvo perduotos *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija) nagrinėti pirmąja instancija, nes manoma, kad šiose bylose keliami principiniai klausimai.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

Schackenborgvænge bylos (pirma–ketvirta bylos)

- 13 Ieškovė būstų bendrovė SAB, be kita ko, nurodė, kad nuomos sutartis su atsakovais buvo nutrauktos remiantis *almenlejeloven* (Įstatymas dėl socialinių būstų nuomos) ir kad SAB neturėjo jokios įtakos tam, kad 2018 m. gruodžio 1 d. teritorija buvo priskirta „stipraus geto teritorijai“ (dabar – „pertvarkos teritorija“); ji privalo laikytis Įstatymo dėl socialinio būsto taisyklių, įskaitant 168a ir 168b straipsnius dėl šeimų socialinių būstų dalies mažinimo „pertvarkos teritorijose“ iki ne daugiau kaip 40 %.
- 14 Nuomos sutarčių nutraukimas nėra neteisėta diskriminacija, prieštaraujanti Įstatymo dėl vienodo požiūrio dėl etninės kilmės 3 straipsniui. Nėra nei tiesioginės, nei netiesioginės diskriminacijos dėl nuomininkų etninės kilmės. 17 nuomininkų, kurių nuomos sutartis buvo nutrauktos, SAB atrinko ne remdamasi jų rasine ar etnine kilme. Nuomos sutarčių nutraukimo kriterijai iš dalies yra nuomininkų pajamų bazė ir iš dalies tai, ar nuomininkas arba kiti nuomininko namų ūkio nariai per pastaruosius šešis mėnesius padarė nusikaltimą.

- 15 Iš Vienodo požiūrio direktyvos 3 straipsnio 2 dalies matyti, kad, kad direktyva neapima diskriminacijos dėl pilietybės, o tik diskriminaciją dėl rasinės ar etninės kilmės. Kartu pripažįstama, kad tam tikrose srityse atskiros valstybės yra suinteresuotos ir turi poreikį turėti galimybę diskriminuoti dėl pilietybės. Terminas „imigrantai ir palikuonys iš ne Vakarų šalių“ yra nacionalinis, nes „ne Vakarų šalys“ apibrėžiamos kaip „visos šalys, išskyrus Vakarų šalis“, taigi apima bent 155 šalis. Šiuo metu Vakarų šalyse gyvena apie 940 000 000 žmonių, o ne Vakarų šalyse – apie 7 060 000 000 žmonių. Taigi pasaulio ne Vakarų šalių gyventojai sudaro apie 88,25 % pasaulio gyventojų.
- 16 Atsakovai nuomininkai, be kita ko, teigė, kad SAB privalo laikytis Danijos teisės, bet ne tada, kai ji prieštarauja tarptautiniams įsipareigojimams.
- 17 Šis atvejis susijęs su tiesiogine diskriminacija. Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnis neatitinka Vienodo požiūrio direktyvos.

Mjølnerparken byla

- 18 Ieškovai nuomininkai, be kita ko, teigė, kad Vienodo požiūrio direktyvos 2 straipsnio 2 dalies a punkte vartojamas terminas „rasė ar etninė priklausomybė“ turi būti aiškinamas taip, kad jis apima „imigrantų ir palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kriterijų ir kad, atsižvelgiant į šią nuostatą, negali būti nutraukiamos nuomos sutartys su gyvenamajame rajone gyvenančių gyventojų – tiek Vakarų šalių, tiek ne Vakarų šalių – grupe dėl to, kad, be kita ko, „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ dalis viršija 50 %.
- 19 Direktyvos 2 straipsnio 2 dalies b punkte dėl netiesioginės diskriminacijos vartojamas terminas „tam tikros rasės ar etninės priklausomybės asmenys“ taip pat turi būti aiškinamas taip, kad ši nuostata apima „imigrantų ir palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kriterijų, todėl pagal ją taip pat draudžiama nutraukti nuomos sutartis su gyventojų grupe dėl to, kad, be kita ko, „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ dalis viršija 50 %. Kriterijus nėra „akivaizdžiai neutrali sąlyga“, kaip nustatyta 2 straipsnio 2 dalies b punkte.
- 20 Vis dėlto, jei, nepaisant to, kas pirma išdėstyta, būtų laikoma, kad yra „akivaizdžiai neutralių sąlygų, kriterijų ar praktikos“, teigiama, kad kriterijus yra pakankamai tiksliai susijęs su „tam tikros“ rasės ar etninės priklausomybės asmenimis. Ne Vakarų kilmės gyventojų grupė gyvenamajame rajone sudaro daugiau kaip 80 % gyventojų.
- 21 Net jei būtų laikoma, kad kriterijus pats savaime negali būti laikomas apimančiu tam tikros rasės ar etninės priklausomybės asmenis, kaip nurodyta 2 straipsnio 2 dalies b punkte, teigiama, kad iš konkrečios statistinės informacijos matyti, jog didžiausios gyventojų grupės, kurioms daro poveikį *Mjølnerparken* plėtros planas, yra libaniečių arba somaliečių kilmės, o tai laikoma tam tikros rasės ar tam tikra etnine grupe.

- 22 Be to, teigiama, kad naudojant šį kriterijų nesiekama teisėto tikslo. Tikslas yra mažinti šeimų socialinių būstų skaičių, kad teritorija taptų „patraukliu gyvenamuoju rajonu“, be kita ko, užtikrinant būstų tipų įvairovę, taigi – ir pakeistą gyventojų sudėtį. Tai palyginus su pagrindiniu „getų naikinimo“ tikslu, kuris yra aiškiai apibrėžtas kaip daugiau kaip 50 % ne Vakarų kilmės gyventojų teritorijoje, akivaizdu, kad tikrasis plėtros plano patvirtinimo tikslas yra užtikrinti ne Vakarų kilmės gyventojų iškraustymą. Būtent šeimos būsto praradimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pripažino ypač dideliu pagrindinių teisių pažeidimu.
- 23 Atsakovė Socialinių reikalų, būsto ir vyresnio amžiaus asmenų reikalų ministerija, be kita ko, nurodė, kad Direktyvoje 2000/43 vartojamas terminas „etninė priklausomybė“ turi būti aiškinamas kaip neapimantis „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kategorijos.
- 24 Taigi tai, kad pagal Įstatymo dėl socialinio būsto 168a straipsnį reikalaujama, kad socialinių būstų asociacijos, esančios gyvenamajame rajone, priskiriamame „pertvarkos teritorijai“ (anksčiau – „stipraus geto teritorija“), parengtų gyvenamojo rajono plėtros planą, nėra tiesioginė diskriminacija pagal direktyvos 2 straipsnio 2 dalies a punktą. Taip yra, net jei pagal Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnio 2 dalį savarankiška priskyrimo „pertvarkos teritorijai“ sąlyga yra ta, kad daugiau kaip 50 % gyventojų toje teritorijoje turi būti vadinamieji „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“.
- 25 Kategoriją „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“ statistikos tikslais sukūrė *Danmarks Statistik* ir ji pateikiama keliose Danijos teisės aktų vietose. Vertinimas, ar asmuo priklauso šiai kategorijai, grindžiamas tik asmens gimimo vieta ir jo tėvų gimimo vieta ir (arba) pilietybe.
- 26 Itin platus ratas asmenų, priskiriamų „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kategorijai, neturi jokių bendrų bruožų, susijusių su pilietybe, kalba, kultūra ir tradicijomis bei gyvenimo būdu ar bendrais papročiais, įsitikinimais, tradicijomis ir savybėmis, kylančiais iš bendros ar tariamai bendros praeities.
- 27 Taigi nėra tiesioginio ir neatsiejamo ryšio tarp Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnio 2 dalyje nurodytos „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kategorijos, kuri apima daugiau kaip pusę pasaulio gyventojų, ir termino „etninė priklausomybė“, kaip nurodyta Direktyvoje 2000/43.
- 28 Įstatymo dėl socialinio būsto taisyklė taip pat nėra netiesioginė diskriminacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/43 2 straipsnio 2 dalies b punktą.
- 29 Ieškovai tik nurodė statistiką, iš kurios matyti, kad didžiausios *Mjølnerparken* gyventojų grupės yra libaniečių ir somaliečių kilmės. Taip pat šiuo atžvilgiu ieškovai painioja „etninę kilmę“ su „pilietybe“, kuri akivaizdžiai nepatenka į Direktyvos 2000/43 taikymo sritį (žr. direktyvos 3 straipsnio 2 dalį).

- 30 Galiausiai, Įstatymo dėl socialinio būsto 61a straipsnio 2 dalis vienodai taikoma visiems asmenims, priklausantiems „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kategorijai, ir bet kuriuo atveju Įstatymo dėl socialinio būsto taisyklėmis siekiama užtikrinti sėkmingą integraciją, kuri pagal ES teisę yra privalomasis bendrojo intereso pagrindas. Galiausiai, taisyklės yra proporcingos, nes jos yra tinkamos ir būtinos kaip integracijos skatinimo priemonės.
- 31 Kartu įstojusios į bylą šalys yra *Institut for Menneskerettigheder* (Danijos žmogaus teisių institutas) (pirma–ketvirta bylos ir penkta byla) ir JT specialieji pranešėjai (penkta byla).
- 32 *Institut for Menneskerettigheder*, be kita ko, teigė, kad plėtros plano patvirtinimas (*Mjølnerparken*) ir nuomos sutarčių nutraukimas (*Schackenborgvænge*) reiškia tiesioginę diskriminaciją dėl etninės kilmės, nes buvo akcentuojamas „imigrantų ir jų palikuonių iš ne Vakarų šalių“ kriterijus ir šis kriterijus yra tiesiogiai ir neatsiejamai susijęs su etnine kilme. Taigi etninė kilmė turi lemiamą reikšmę priimant sprendimą įgyvendinti priemonę, dėl kurios taikomos mažiau palankios sąlygos, taip pat mažiau palankios sąlygos nustatomos dėl priežasčių, susijusių su etnine kilme. Kriterijus „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“ yra tiesiogiai ir neatsiejamai susijęs su etnine kilme. Keliose įstatymo parengiamųjų ir kitų dokumentų vietose matyti, kad teisės aktų leidėjas norėjo spręsti problemas, susijusias su konkrečia gyventojų grupe, dėl etninės kilmės. Kriterijaus tikslas yra orientuotas į konkrečią Danijos gyventojų grupę, kuri, kaip matyti iš parengiamųjų dokumentų, skiriasi nuo daugumos Danijos gyventojų dėl savo standartų ir vertybių, susijusių su piliečių tautybe, nacionaline, genealogine ir kultūrine priklausomybe ir kilme. Toks gyventojų skirstymas yra skirstymas pagal etninę kilmę.

JT specialieji pranešėjai, be kita ko, nurodė, kad „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“ yra ne neutrali kategorija, o yra pagrįsta kilme, rase ir etnine bei nacionaline priklausomybe, ir kad toks skirstymas į kategorijas sukelia tiesioginę ir netiesioginę rasinę diskriminaciją. „Ne Vakarų“ kategorijos naudojimas siekiant nustatyti būstų plėtros politiką ir priversti nuomininkus išsikelti iš jų būstų, nors tai nėra nei būtina, nei pateisinama, pažeidžia Danijos teisinius įsipareigojimus pagal ICERD ir ICESCR. Skirstymas į „Vakarų“ ir „ne Vakarų“ ir pastarosios kategorijos naudojimas leidžiant renovuoti būstus ir atskiriant „pažeidžiamus gyvenamuosius rajonus“, „getus“ ir „stiprius getus“ yra draudžiama tiesioginė diskriminacija dėl kilmės ir nacionalinės ar etninės priklausomybės. Nors šalių, priskiriamų „Vakarų“ šalims, kategorija yra geografiškai nenuosekli, ją visų pirma sudaro Europos tautos ir Europos naujakurių kolonijinės tautos, kuriose daugiausia arba dauguma piliečių yra baltaodžiai. Atvirkščiai, „ne Vakarų“ sąrašui priskiriamos šalys visų pirma yra ne baltaodžių tautos, įskaitant visas pasaulio tautas, kuriose daugumą sudaro musulmonai. „Pažeidžiamiesiems gyvenamiesiems rajonams“, kurių socialiniai ir ekonominiai rodikliai yra tokie patys kaip „getų“ (skirtingai nei teritorijoms, kuriose daugiau kaip 50 % gyventojų yra „ne Vakarų“ šalių), netaikomi griežtesni renovacijos reikalavimai, jeigu juose gyvena bendruomenės, kurių daugumą sudaro „Vakarų“ gyventojai. Taigi tai yra

teleologinis atskyrimas dėl teritorijų etninio pobūdžio. Tai, kad „ne Vakarų“ kategorija apima įvairių nacionalinių ar etninių kilmės asmenis, nepanaikina rasinės diskriminacijos galimybės. Be to, nuomininkai patiria rasinę diskriminaciją, nes pažeidžiama jų teisė į būstą. Nediskriminavimas ir vienodas požiūris yra pagrindiniai teisės į tinkamą būstą principai, įtvirtinti ICESCR 11 straipsnyje. Taip pat daroma nuoroda į ICERD 2 straipsnio 2 dalį ir 5 straipsnio e punkto iii papunktį. Nuomininkų teisiniui saugumui, susijusiam su nuomojamo būsto naudojimu, ir būsto vietai bei tinkamumui, kurie yra keli iš septynių pagrindinių teisės į tinkamą būstą sudedamųjų dalių, kaip suformuluota JT Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių komiteto bendrajame komentare Nr. 4, šiuo atveju kyla pavojus vien dėl to, kad jie yra „stiprių getų teritorijų“ „ne Vakarų“ šalių gyventojai arba gyvena šalia jų.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 33 *Østre Landsret* mano, kad iš direktyvos 2 straipsnio formuluotės arba Teisingumo Teismo jurisprudencijos negalima padaryti išvados, ar 2 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose vartojamą terminą „etninė priklausomybė“ tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė nagrinėjamoje byloje – kai pagal Danijos įstatymą dėl socialinio būsto turi būti mažinamas šeimų socialinių būstų skaičius „pertvarkos teritorijose“ ir kai priskyrimo pertvarkos teritorijai sąlyga yra ta, kad daugiau kaip 50 % gyventojų gyvenamajame rajone turi būti „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“, – reikia aiškinti taip, kad jis apima asmenų grupę, apibrėžtą kaip „imigrantai ir jų palikuonys iš ne Vakarų šalių“.
- 34 Jei taip, *Østre Landsret* taip pat kyla klausimas, ar 2 straipsnio 2 dalies a ir b punktus reikia aiškinti taip, kad šioje byloje aprašyta tvarka reiškia tiesioginę arba netiesioginę diskriminaciją.
- 35 Šių klausimų išaiškinimas turi lemiamos reikšmės pagrindinėje byloje nagrinėjamų bylų baigčiai, todėl *Østre Landsret* mano, kad yra būtina kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu atsakyti į pateiktus prejudicinius klausimus.